

Sağlıkta 10 yıl: Yaşadıklarım ve gördüklerim

Prof. Dr. Cevdet Erdöl

1958'de Trabzon, Sürmene'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Edirne Tıp Fakültesi'nden askeri doktor olarak mezun oldu. Ankara GATA'da iç hastalıkları ve kardiyoloji ihtisası yaptı. ABD'de Washington DC'de eğitim gördü. Ağrı ve Ankara Mevki Askeri Hastanelerinde çalıştı. GATA'da yardımcı doçent olarak görev yaptı. Bursa Yüksek İhtisas Hastanesi'ne atandı. KTÜ Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı'nda öğretim üyeliği ve Kardiyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. 2002'de profesör oldu. 22 ve 23. Dönemde Trabzon Milletvekili seçildi. 22 ve 23. Dönemde TBMM Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanlığı görevinde bulundu. 24. Dönemde aynı Komisyonun Başkanlığına yeniden seçildi. 23. Dönemde TBMM Çocuk Hakları İzleme Komitesinin kurulmasına öncülük etti ve başkanlığını üstlendi. Dr. Erdöl evlidir ve 3 çocuk babasıdır.

Ağustos 2001'de Adalet ve Kalkınma Partisi kurulduğunda, pek çok kişi gibi ben de büyük bir heyecan duymakta ve ülkemiz için yeni bir dönemin başladığını hissetmekteydim. Ama o zamanlarda ben bu kadar değişimin başarılabilirliğini, hele sağlık alanında adeta baş döndüren ve hayalleri zorlayan reformların kısa zamanda gerçeğe dönüşebileceğini tahmin etmemiştim doğrusu. Öyle ya, doktorların hasta muayene ettikleri odalarında muayene esnasında bile sigara içilen bir ülkeden kahvehanelerde bile sigara içilmeyen bir ülkeye gelinebileceğini kim bilebilirdi ki! Sosyal Sigortalar Kurumu'na ait olanlar başta olmak üzere hastanelerdeki kuyrukların biteceği, herkesin istediği hastanede nüfus cüzdanıyla veya sadece TC kimlik numarasını söyleyerek muayene olabileceği ve istediği eczaneden ilaç alabileceği hatta hastaneye gidemeyen vatandaşlarımızın evine kadar doktor ve diş hekiminin gidip onları evlerinde muayene edeceği bir ülke... Bunun gibi pek çok reform gerçekten de "hayaldi gerçek oldu".

Bu büyük reformların yaşandığı dönemde belki de en büyük değişim sağlık ve çalışma alanları ile sosyal yaşamda gerçekleşti. Halkımızın memnuniyet oranının en çok arttığı sağlık sektöründe, devletimizi sadece Anayasada yazılı halde değil uygulamada da sosyal devlete dönüştüren sosyal alandaki değişimler yapılırken ben de bu reform görüşmelerinin yapıldığı Komisyonunda görev yaptım. Yaklaşık 10 yıl çalıştığım Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nun 8 yıl gibi oldukça uzun süre Başkanlığını

yaptım. Komisyon Başkanı sıfatıyla, bu dönüşüme hem şahit oldum hem de elimden geldiğince katkı sunmaya çalıştım. İşte burada Komisyonunda görev alan diğer arkadaşlarımla beraber benim de katkı sunduğum bazı kanunları sizlere hatırlatmaya çalışacağım:

Sağlıkta, iktidarımızdan önce büyük bir karmaşa vardı. En başta sağlık ocağı sistemi eksik işliyordu. Bu nedenle çıkardığımız **aile hekimliği sistemi** çağdaş sağlık hizmetlerinin sunumunda 1. basamak sağlık hizmetlerini etkin hale getiren, koruyucu sağlık hizmetlerini öne çıkaran, maliyeti azaltan, insanların hekime erişimini teşvik eden ve kolaylaştıran bir sistemdi. Böylece her ailenin bir hekimi oldu. Sistem halen mükemmel bir şekilde işlemektedir.

Sağlık alanındaki reformlardan belki de en büyüğünü, 2005 yılında çıkardığımız 5283 sayılı Kanunla gerçekleştirdik. Komisyonumuza gelen "**Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık Birimlerinin Sağlık Bakanlığına Devredilmesine Dair Kanun**", gerek komisyonumuzda gerekse kamuoyunda aylarca tartışıldı. Kanun, adından anlaşılacağı üzere farklı kurumların sağlık tesislerini tek elden yönetmeyi, vatandaşlarımızın sağlık hizmeti alımında farklı uygulamaları sona erdirmeyi, farklı kurumlardaki sağlık personelinin farklı özlük haklarını tek çeşide dönüştürmeyi, sağlık tesislerini verimli kullanmayı vs. amaçlıyordu. Zira bu ülkenin eşit haklara sahip vatandaşları, bu kanundan önce aynı hastanelere gidemiyor hatta aynı eczaneden ilaç bile alamıyordu. Pek çok kurumun; demiryollarının, PTT'nin dahi hastaneleri bulunmakta idi. SSK hastanelerindeki

kuyruklar, hastane eczanelerindeki çileler ve çok çeşitli hasta mağduriyetleri TV'lerde ve birçok mecrada parodilerin ve skeçlerin vazgeçilmez konusu olmuştu. Bütün bunları düzeltmek için getirilen yasaya muhalefetin cevabı hazır. Onlar "hastaneleri satacağımızı, özelleştireceğimizi, herkesin yüklü paralarla muayene olabileceğini" iddia etmekteydiler. Yıllarca "parasız sağlık, eşit sağlık" diye slogan atanlar bizim bu kanunla getirdiğimiz parasız ve eşit sağlık imkânına gösterdikleri tepkiyle amaçlarının bağcıyı dövmek olduğunu bir kez daha göstermiş oldular! Muhalefet bu önemli yasayı iptal ettirmek amacıyla Anayasa Mahkemesine taşıdıysa da Yüksek Mahkeme bu talebi reddetti. Hamdolsun ki, bu hayırlı iş başarıyla tamamlandı.

Hastaneler tek çatı altına toplandıktan sonra, bir başka parçalanmış yapı olan **sosyal güvenlik ve emeklilik sistemini** de birleştirmek gerekiyordu. Bunun için 2005 yılında hazırlanan tasarı ancak 2006 yılının Haziran ayında kanunlaştı. Sosyal Güvenlik Kurumu kurularak tüm sigorta kurumları tek çatı altında toplandı. Bunun yanı sıra Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçildi. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 18 yaşın altındaki herkesin sağlık güvencesi olmuş oldu. Böylece çocuklara yönelik çok çağdaş bir uygulama başlamış oldu.

Fakat bu reformlara rağmen çözülemeyen bir sorun vardı. Pek çok yere doktor gitmiyor, başkentimizin çevre ilçelerinde dahi ciddi hekim ihtiyacı doğuyordu. Bu sorunu, çıkardığımız "**mecburi hizmet kanunu**" olarak bilinen ve teklifini

benim verdiğim kanunla çözdük. Artık her hekim, bölgelerin sosyoekonomik durumlarına göre belirlenen sürelerde o bölgelerde çalışmaya başladı ve hekimlerin bölgelere göre dağılımı daha adaletli bir hal aldı.

Katkı sağlamaya çalıştığım başka bir önemli kanun ise “engelliler kanunu” olarak bilinen kanundur. Pek çok değişimi içinde barındıran bu kanunla yapılan en önemli değişiklik, engelli bireylere bir miktar maddi destek sağlanması idi. Zira bu kanundan önce çocuğu engelli diye bazı aileler onları nüfusa bile kaydettiler, adeta onlardan utanıyordu. Durum böyle olunca engellilerle ilgili doğru düzgün bir istatistik bile yapılamıyordu. Onlara verilmeye başlanan maaştan sonra aileler adeta çocuklarını gün yüzüne çıkardılar.

Teklifini verdiğim ve bilahare yasalaşması için önemli gayret sarf ettiğim bir diğer konu kamuoyunda “SAN-TEZ Kanunu” olarak bilinen düzenlemedir. Sanayicilerimizin Ar-Ge’ye dayalı ihtiyaçların karşılanması ve toplumsal düzeyde Ar-Ge talebi oluşturmak için ihtiyaçlara bağlı araştırma programları oluşturulması ve sanayicinin Ar-Ge ve teknolojiye dayalı ihtiyaçlarını üniversitelerle işbirliği içerisinde çözüme ulaştırılması da önemli bir gerekliliktir. İşte bu nedenlerle 2007’de kanunlaşan ve üniversite ile sanayici birlikteliğini sağlayan kanun sayesinde halen binden fazla üst düzey araştırma yürütülmektedir. Bu kanun, uluslararası metinlerde başarılı ve önemli uygulamalardan biri olarak gösterilmiştir.

2008 yılında kurulmasına katkı sunduğum ve uzun süre başkanlığını yürüttüğüm TBMM Çocuk Hakları İzleme Komitesinin yapısı ve faaliyetleri, dünyada tek olması bakımından UNICEF tarafından dünya parlamentolarına örnek gösterilmiş olması da beni son derece gururlandırmaktadır. Bu komisyon çocuklarla ilgili önemli çalışmalar yapmış, çocuk haklarına dair metnin Anayasamıza eklenmesine katkı verilmiştir.

2007’den önce özellikle yapıştırıcı kırtasiye malzemelerini çocuklar rahatça satın alabilmekte ve onlarda maalesef farklı bağımlılıklara yol açabilmekte idi. Ömrünü zararlı maddelerle mücadelede vakfetmiş biri olarak Çocukların Uçucu Maddelerin Zararlarından Korunmasına Dair Kanun teklifini 2007 yılında verdim ve bu teklif 2009 yılında yasalaştı. Bu kanun teklifi ile çocuklarımızın ve gençlerimizin ruh ve beden sağlıklarını korumak amacıyla bağımlılık yapıcı maddelerden uzak tutulmasını ve bu maddelere çocukların erişiminin güçleştirilmesini amaçlamaktaydım. Böylece kırtasiye malzemesi, boya incelticisi gibi maddeler ile yapıştırıcı olarak kullanılan ve uçucu

madde ihtiva eden ürünlerin çocuklara satılması yasaklandı. Bu kanundan sonra kamuoyunda tinerci olarak bilinen kişilerin ve onların karıştığı suçların sayısı belirgin bir şekilde azalmıştır. Bu tespit, yapılan yasayla amaçlanan sonuca ulaşıldığını göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü, trafikte can güvenliği konusunda ülkemizi pilot ülke seçmiş ve Afyon ilinde toplantılar yapmıştır. Buradaki toplantılarda karayollarında uyuşturucu kullanan sürücülere yönelik olarak evrensel anlamda kabul görmüş kolay, pratik ve ucuz testlerin standart hale getirilerek gerekli denetimlerin yapılabilmesi için Dünya Sağlık Örgütü (WHO) nezdinde ciddi girişimlerde bulunduk. Bu değişikliği kamuoyunda alkol düzenlemesi olarak bilinen ve 2013 yılında yasalaştırılan düzenleme ile başardık.

Türk Kardiyoloji Derneği’nin katkılarıyla ülkemiz kalp sağlığı bakımından son derece önemli olan “Ulusal Kalp Sağlığı Politikası” çalışmasını tamamladık. Ayrıca genç sporcu ölümlerini engellemek için, Türk Kardiyoloji Derneği ile birlikte bir standart anket ve test formu hazırlayıp ilgili bakanlıklara ilettik. Bu çalışmanın faydasını toplum olarak önümüzdeki yıllarda göreceğimiz açıktır.

Ve gelelim tütünle mücadeleye: Uluslararası tütün tekelleri ile büyük mücadelemize. 2000’den önce doğan herkes hatırlar; öğretmen ders arasında bahçede ve öğretmenler odasında sigara içer, tüm çocuklar onu görür, sonra gelir derse sigaranın zararlarından bahsedirdi. İnsanların sağlıkları için gittikleri hastaneler, şehirlerarası otobüsler duman altı idi. Maalesef ülkemiz sigaraya bağlı nedenlerle ölümlerde, dünyada üst sıralarda. Özellikle akciğer kanseri ve buna bağlı ölüm oranları çok fazla. Fakat hükümetimizin kararlı tutumuyla 2003 yılında Dünya Sağlık Örgütü’nün hazırladığı “Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesini” Meclisten geçiren ilk ülkelerden olduk. Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunla da, ülkemiz artık dumansız hava sahasına dönmüştü. Sigara yasaklarının başlamasından sonra sigara tüketimi yüzde 20 civarında azaldı. Acil servislere müracaat eden kalp krizi ve akciğer hastalıklarında belirgin azalma gördük. “Köylerde, ıssız bölgelerde insanları nasıl kontrol edeceksiniz?” denirdi. Mutlulukla ifade etmem gerekir ki, sigara yasağının uygulanmasında köydeki kahveler bile hemen gereğini yaptı ve yasağa uydu. Burada en çok desteği, sevinerek söylüyorum ki halkımız verdi. Eğer onlar bu desteği vermeselerdi bu başarıya asla ulaşamazdık. Onlara bir kez daha teşekkür ediyorum. Ancak Başbakanımızın sahiplenmesi ve desteği olmasaydı

başarı sağlamamız mümkün olmazdı. Bu nedenle kendisine halkımız adına özel olarak teşekkürlerimi sunuyorum.

2013 yılında yasalaşan ve “alkol düzenlemesi” olarak bilinen yasa, sigaradan farklı olarak bazı kesimlerce farklı ve maksatlı tartışmalara konu oldu. Bazıları olayı dini, siyasi ve ideolojik boyuta çekerek maksada aykırı davrandılar. Açık olarak ifade etmek gerekirse, tütünle ilgili yasa da toplumun neredeyse tamamının desteğini almışken alkolle ilgili düzenlemede bu başarı maalesef yakalanamadı. Bu belki konuyu tam anlatamayıp, belki de onların anlamak istememeleri ve önyargılarından kaynaklanmaktaydı. Zira uygulamalar; dünyada kabul görmüş ve gelişmiş Batı ülkelerinde uygulanan kuralların ülkemize adaptasyonundan başka bir şey değildi. Gelecek nesillerimizin sağlıklı olması da tek amacımızdı. Bundan yaklaşık üç sene önce milli futbol takımımız sahaya alkol reklamıyla çıkıyordu. Bu; çocuklar ve gençleri seven kişilerin utanacağı bir davranıştı, kabul edilemezdi. Gençliğin idolü milli sporcular ve alkol reklamı! İlgili kurumlara müracaat ederek bu uygulamanın kaldırılması sağlandı.

Üzülerek ifade etmek gerekirse kaçak rakıdan insanlar maalesef ölmekte bu ülkede! Çocuk bir markete ekmek, süt, çikolata almak için giriyor ancak hemen yanında içki! Her sokakta onlarca alkol reklam tabelası... Bunların doğru olmadığını düşünendenim. Modern dünyada her bakkalda, her markette ve günün her saati içki satılmıyor. Bazı ülkelerde içki satılan, tütün ürünü satılan yerler sadece bu ürünleri satabilmekte. Bazı ülkelerde kamuya açık alanda içki tüketilmesi yasak. Avrupa ülkelerinin çoğunda alkol reklamı yasak. ABD’de 21 yaşın altındakilere içki satılması ve kamuya açık yerlerde içki tüketimi yasak. Pek çok Batılı ülkede birbirlerine göre değişiklikler olmakla beraber akşam saatlerinden sabah saatlerine kadar içki satılmaz ve ayrıca tüm mecralarda reklamı da yasak. Fakat ülkemizde, içki tüketimi ve satışı konusunda tam bir başıbozuk ortam var idi. Hiçbir kural yoktu. Biz sadece bunu çağdaş normlarda belli kurallara bağladık, ne kimsenin özel hayatına müdahale ettik ne de özgürlüğüne!

Unutamayacağım bir konu da, yaptığım ulusal ve uluslararası faaliyetlerden dolayı 2005 yılında dönemin TBMM Başkanı Bülent Arınç tarafından Nobel Barış Ödülüne aday gösterilmem olmuştur. Yukarıda katkı verdiklerimden bazılarını özetlemeye çalıştığım reformları bir kez daha kamuoyuna anlatma fırsatı verdiği için SD Dergisi’ne teşekkür ediyorum, tüm halkımıza zararlı alışkanlıklardan uzak sağlıklı günler diliyorum.